

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМІРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

Тернопіль
19-20 жовтня 2018 року

Рецензенти:

Кравець В.П., доктор педагогічних наук, професор
Буняк Н.А., доктор психологічних наук, професор

Рекомендовано до друку вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка
(протокол № 2 від 2 жовтня 2018 року)

Психологічні виміри розвитку сучасної освіти України в умовах євроінтеграції, 19-20 жовтня 2018 р.: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя кафедри практичної психології / упорядники Г.К. Радчук, З.М. Адамська, І.П. Андрійчук. – Тернопіль, ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2018. – 272 с. – Укр., польсь., англ.

У матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Психологічні виміри розвитку сучасної освіти України в умовах євроінтеграції» здійснено психологічний аналіз найбільш актуальних проблем сучасної освіти, проаналізовано аксіологічні вектори її розвитку та психолого-педагогічні засади реформування і визначено проблеми становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді. Матеріали учасників науково-практичної конференції адресуються професійним психологам та широкому колу освітян.

Усі матеріали збірника подаються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

УДК 159.923
ББК 88.4
П 69

© Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЗМІСТ

**АКСІОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Карпенко З.	Аксіопсихологічні засади дидактичного конструювання..	8
Левчук А.	Психологічні засади вирішення конфліктів у розвитку освітньої організації.....	10
Неверенко В.	Аксіологічний аспект становлення професійно-особистісних орієнтацій сучасного педагога.....	12
Свідерська Г.	Ціннісні аспекти реалізації неформальної освіти української молоді.....	15
Шиманська Н.	Проблема становлення професійного аксіогенезу у майбутніх вчителів початкових класів.....	18
Шпак М.	Концептуальні основи розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.....	20

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Kikinezhdzi O., Shulha I.	To the problem of the formation of a non-discriminatory educational environment in the conditions of the new ukrainian school.....	24
Procházka M.	School pupils' educational problems and finding the solutions by the students-future teachers'.....	26
Vítečková M.	Novice Teachers and their introduction to teaching practice – experiences and current conditions in Czech Republic.....	27
Богерчук С.	Креативність як чинник професійної успішності вчителя початкових класів.....	27
Болтівець С.	Психогігієна навчання у закладах середньої і високої освіти та її апаратурно-психологічний моніторинг.....	30
Василькевич Я.	Школа як соціальний чинник розвитку креативності особистості.....	33
Воронкевич О.	Вплив медіа-середовища на формування агресивної поведінки молодших школярів.....	36
Демедюк Л.	Особливості міжособистісних взаємин у педагогічному колективі сільської малокомплектної школи.....	38
Зінзюк Л.	Психолого-управлінські умови формування згуртованості педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу.....	41
Зозуля І.	Розвиток креативності дітей у системі сучасної дошкільної освіти.....	43
Комінко Г., Сигіль Н.	Сучасні методичні підходи до викладання економічних предметів у школі.....	46
Космина Н.	Формування сприятливого психологічного мікроклімату в період адаптації до нових умов навчання у новоствореній школі.....	48
Кузняк Ю.	Психологічні особливості управління розвитком	

	лідерства у педагогів загальноосвітнього навчального закладу.....	50
Лютаревич І.	Рівень самоконтролю керівника як чинник підвищення відповідальності педагогів загальноосвітнього навчального закладу.....	53
Махлинець С.	Особливості соціалізації молодших школярів з неповних сімей.....	56
Нагорна В.	Психолого-управлінські умови попередження насильницьких дій щодо підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі.....	58
Несмашна Г.	Гуманістична психологія як основа психологічного супроводу професійного та особистісного зростання педагогів нової української школи.....	61
Олексюк В.	Психологічні передумови діалогізації педагогічної взаємодії як ключової у сучасній освіті.....	63
Сіткар В.	Гендерний аспект самооцінки особистих якостей у четвертокласників за методикою Дембо-Рубінштейн.....	66
Сметанюк І.	Психологічні передумови розвитку моральної свідомості у молодшому шкільному віці.....	69
Столяренко О.	Особливості емоційної саморегуляції педагогів з різним типом професійної спрямованості.....	71
Фурман А., Фурман О.	Інноваційно-психологічна діяльність в освітній сфері суспільства: концепти і визначення.....	74
Цюман Т.	Формування навичок безпечної поведінки у дітей: прикладні аспекти.....	76
Чіп Р.	Актуальність проблеми гендерної ідентичності у період дорослішання особистості.....	78
Янкович О.	Реалізація ідей польського досвіду оцінювання результатів навчання молодших школярів в українських школах.....	81
ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ		
Боднарчук Ж., Греняк Н.	Особливості психолого-педагогічного супроводу дитини з розладами зі спектру аутизму.....	84
Бригадир М.	Психологічна служба та організація інклюзивного навчання.....	87
Гончаровська Г.	Технології забезпечення психолого-педагогічного супроводу дитини в межах інклюзивного навчання.....	89
Олійник Г.	Становлення інклюзивної освіти в Україні: від інтеграції до інклюзії.....	92
Свіргун Л.	Формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	95
ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНЕ СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ		
Адамів С.	Трансформаційні процеси підготовки майбутніх фахівців-маркетологів.....	98

Адамська З.	Фасилітація як передумова розвитку діалогічної культури майбутнього психолога.....	101
Андрійчук І.	Використання гуманістичних технологій у професійній підготовці майбутніх психологів.....	103
Галаян І.	Глибина смисложиттєвих переживань як чинник становлення майбутнього педагога.....	106
Галаян О.	Використання ідей гуманістичної педагогіки у підготовці майбутніх педагогів до реалізації принципу суб'єктності учня в освітньому процесі.....	109
Демків В., Любінський В.	Психологічні аспекти розвитку творчої активності майбутніх фахівців-дизайнерів.....	111
Дереча А.	Динаміка професійної самосвідомості студентів-психологів.....	114
Дуткевич Т.	Формування гуманістичних цінностей майбутніх учителів у процесі аналізу педагогічних конфліктів.....	116
Заставнецька Я.	Стан сформованості самоорганізації у педагогів загальноосвітнього навчального закладу.....	119
Калаур С.	Потенціал акмеологічного підходу під час професійної підготовки менеджерів соціокультурної діяльності.....	121
Карпенко Є.	Емоційний інтелект у роботі психотерапевта.....	124
Кондратюк В.	Гендерні особливості використання механізмів психологічного захисту студентами під час навчання у виші.....	126
Кузьменко Т.	Емоційна стабільність як основа гармонійного особистісного та професійного розвитку студента-психолога.....	129
Магдисюк Л., Павлова Б.	Особливості професійного вигорання працівників екстремальних професій.....	132
Мешко Г., Мешко О.	Професійне самовизначення майбутнього вчителя у фокусі становлення його педагогічної позиції.....	134
Панченко С.	Нові можливості післядипломної освіти педагогів: формальний та неформальний виміри.....	136
Панчук Н.	Ціннісний компонент професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця.....	139
Паркулаб О.	Екзистенційні цінності як чинник актуалізації особистісного потенціалу майбутніх психологів.....	141
Періг І.	Прогнозування на етапі професійного самовизначення майбутніх психологів.....	144
Приходько Ю.	Професійний відбір як чинник успішної фахової підготовки практичного психолога.....	146
Радчук Г.	Психологічні орієнтири розвитку освітнього процесу.....	149
Савицька О.	Цільова спрямованість особистості майбутнього фахівця в контексті становлення його суб'єктності.....	151
Савчин М.	Теоретико-методологічні засади психологічної практики в контексті духовної парадигми.....	153

професійно-особистісного становлення, в побудові індивідуальної траєкторії освіти, яка співвідноситься з загальноприйнятими досягненнями людства, його готовність забезпечити необхідні для цього умови становить суть його здібностей як фасилітатора. Такий супровід сьогодні називають фасилітативним, і саме він забезпечує формування готовності студента до самостійного пошуку проблем і їх вирішення; розвиток його творчого потенціалу, вміння діяти і жити в нестандартних умовах, у швидко змінюваному світі, а основний механізм такого супроводу – фасилітацією.

Основи розуміння сутності феномену фасилітації закладено в гуманістичній і екзистенційній психології А. Адлера, Д. Б'юджентала, А. Маслоу, Р. Мея, К. Роджерса, Н. Роджерс, В. Франкла, Е. Фромма та ін., в яких фасилітація передбачає не тільки усунення (чи зменшення) в людині негативних переживань, викликаних нестачею чогось, але й сприяння її особистісному зростанню, її орієнтації на власний вибір, актуалізацію здатності до творчої адаптації, самозміни, саморозвитку.

Згідно з гіпотезою К. Роджерса, створення фасилітативної психологічної атмосфери можливе лише при дотриманні трьох умов: конгруентне самовираження у спілкуванні, істинність, щирість; безумовне позитивне самоставлення і безоціночне прийняття інших; активне емпатійне слухання і розуміння [4].

Дж. Б'юдженталь звертає увагу на те, що фасилітатор працює собою своїм внутрішнім світом, своєю суб'єктивністю і, в першу чергу, – чутливістю до внутрішнього світу Іншого і здатністю вступити з ним в глибинне спілкування, яке вже саме по собі наділене цілющою силою. Однак вирішальною при цьому стає здатність психолога-фасилітатора зробити можливими інтенсивні пошуки самого клієнта, його усвідомлення, відповідальні вибори і мужні рішення. Це, в свою чергу, передбачає розвиток широкого спектру сензитивних здібностей фасилітатора, які дозволяють йому тонко відчувати складні, часто ледь помітні процеси суб'єктивної реальності, здатність адекватно і ефективно застосовувати багатий технічний арсенал, сприяючи внутрішній роботі клієнта й не переходячи при цьому до маніпулювання; здатність спілкуватися на більш глибоких рівнях, ніж це відбувається при звичайних розмовах, а також – здатність розрізняти кожен рівень глибини спілкування і обережно рухатися від одного до іншого в процесі взаємодії з клієнтом, відповідно до вимог ситуації [1].

З-поміж вітчизняних науковців проблему фасилітації активно досліджують І. М. Авдєєва, М. С. Андрущук, А. О. Бакай, Г. О. Балл, О. І. Власова, Е. У. Гуцало, М. Й. Казанжи, О. О. Кондрашихіна, Н. В. Лук'янчук, П. В. Лушин, С. О. Оліфіра, О. П. Саннікова та ін.

Зокрема, на важливості фасилітації в освітньому процесі наголошує П. В. Лушин, вказуючи на те, що, посівши позицію рівності, розділяючи зі студентом відповідальність за його ж розвиток, викладач таким чином забезпечує умови для реалізації особистісного потенціалу студента. Це своєрідний акт довіри студента до викладача. Тобто фасилітація за

П. В. Лушиним – це недирективне і сприяюче ставлення до проявів суб'єктивності студента, до процесу саморозвитку [2].

Отже, процес розвитку діалогічної культури у майбутніх психологів варто розглядати як динамічну низку послідовних діалогічних взаємодій педагогів і студентів, які одночасно виступають і як результат фасилітації – особистісне зростання і саморозвиток особистості, і як процес, який містить в собі дії однієї людини (чи групи) щодо підтримки і полегшення проявів ініціативи, самостійності іншої; сприяння процесу їх психічного розвитку і забезпечення позитивної міжособистісної взаємодії, що актуалізує процеси саморозвитку і самореалізації.

Література

1. Братченко С. Л. Экзистенциальная психология глубинного общения / С. Л. Братченко. – М: Смысл, 2001. – 197 с.
2. Лушин П. В. Гуманистическая, авторитарная и экзопсихологическая перспективы образования в условиях глобализации / П. В. Лушин // Вісник вищого навчального закладу: зб. наук. праць. – Вип. 9. [головн. ред. О. Л. Олійник]. – К.: Геопринт, 2008. – С. 209-221.
3. Радчук Г. К. Аксиопсихология вищої школи: монографія / Г. К. Радчук. [2-ге вид., розш. і доп.]. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – 380 с.
4. Роджерс К. Вчитися бути вільним / К. Роджерс // Гуманістична психологія: Антологія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: у 3-х т. (упоряд. Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна)). – К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2001. – С. 38-61

Андрійчук Іванна
м. Тернопіль

ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Система освіти в Україні, як показує аналіз літератури та досвід, висуває принципово нове соціальне замовлення на підготовку фахівця, який відповідав би сучасним науковим та соціально-економічним вимогам, а також був би фахівцем з фундаментальною гуманітарною та психолого-педагогічною підготовкою, постійно вдосконалював свою професійну майстерність, умів сам вчитися й навчати інших.

Центральною ідеєю освіти стає пріоритет соціально-мотиваційних факторів і загальнолюдських цінностей, методологічна переорієнтація освіти на особистість, на забезпечення активної пізнавальної позиції суб'єкта навчання, методологічне, дидактичне і методичне забезпечення навчально-виховного процесу [3].

Одну з найважливіших ролей у формуванні, розвитку й реалізації інтелектуального капіталу відіграє вищий навчальний заклад, який безпосередньо формує людський капітал суспільства. Його головне завдання – підготувати фахівців, здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни й

нововведення. Саме здатність ефективно продукувати нові найсучасніші знання і доносити їх до споживачів (студентів та слухачів), формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців і адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають конкурентоспроможність національної системи освіти і конкретних вищих навчальних закладів.

У динамічному світі, що пред'являє неабиякі вимоги до сучасних освітніх закладів, з'являється немало педагогічних управлінських інновацій, що створюють можливості для якісних перетворень в їх діяльності. Водночас ускладнюються завдання управління, що вимагають нових, науково обгрунтованих способів їх вирішення.

У перехідний період зростає роль особистості та активізуються процеси гуманізації суспільства як гаранта його виживання в умовах кризи індустріальної цивілізації. Все це впливає на формування пріоритетних напрямків і ціннісних орієнтацій вищої професійної освіти [1].

Вирівнювання динаміки технологічного і соціального розвитку суспільства пов'язане в першу чергу з формуванням нової світоглядної парадигми і становленням нового цілісного світосприймання, нових ціннісних орієнтацій на основі загальногуманістичних доміант. Всі ці процеси в першу чергу стосуються системи освіти та наряду пов'язані з підсиленням виховного компонента освіти, духовним і моральним вихованням молоді через знання і переконавання.

Під гуманізацією освіти розуміють процес створення умов для самореалізації, самовизначення особистості студента в просторі сучасної культури, створення у вузі атмосфери, яка б сприяла розкриттю творчого потенціалу особистості, формуванню нестандартного мислення, ціннісних орієнтацій і моральних якостей з подальшою їх актуалізацією в професійній та суспільній діяльності. Створення таких «гуманістичних» технологій передбачає зміну поглядів тих, хто їх продукує на мету своєї діяльності. Єдиний шлях зміни поглядів лежить через гуманізацію та гуманітаризацію освіти, створення нових концепцій освіти. Професійна спрямованість освіти студента веде до розуміння і прийняття професійних завдань із оцінкою власних ресурсів їх вирішення. Процес підготовки фахівця з вищою освітою охоплює не тільки набування знань, умінь і навичок, а й професіоналізацію особистості студента загалом.

Одним із найважливіших стратегічних завдань Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог. Тому діяльність адміністрації університету підпорядкована якісній підготовці випускників, які могли б бути конкурентоздатними на ринку освітніх послуг відповідно до стандартів європейського простору вищої освіти. Крім того, навчальний заклад формує своє власне освітнє середовище й культуру організації навчання та оцінювання навчальних досягнень студентів.

Тому важливу роль у професійній підготовці магістра зі спеціальності «Психологія» відіграють знання із курсу «Гуманістичні технології освіти». У даній програмі акцент робиться на таких найбільш загальних темах: концепції

особистісної освіти; технологічне забезпечення особистісної освіти; технології навчання; педагогічні технології освіти особистості; виховні технології освіти

У процесі вивчення цієї дисципліни студенти знайомляться із особливостями гуманістичних технологій освіти, способами реалізації особистісного підходу в процесі викладання навчальних дисциплін, особливостями особистісного та професійного становлення та мислення вчителя. Слухачі набувають вміння діагностувати особистісні характеристики, ставити цілі особистісного розвитку на основі вікових норм соціалізації особистості, визначати індивідуально-особистісний потенціал вихованців, можливості створення особистісно зорієнтованої педагогічної ситуації засобами навчально-предметної діяльності, на належному методологічному рівні використовувати засоби контекстуалізації, діалогізації та ігровизації матеріалу, застосовувати критерії для оцінки розвитку слухачів, особистісно-розвиваючих можливостей заняття, власної ефективності.

Велике значення при підготовці майбутнього спеціаліста відіграють індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ), оскільки, виконуючи їх, студент орієнтується на себе. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає самостійну науково-дослідну роботу студентів, спрямовану на теоретичний аналіз проблем, пов'язаних із предметом навчального курсу. Зміст роботи повинен відображати ґрунтовний теоретичний аналіз проблеми, власне бачення її студентом, містити рекомендації щодо впровадження теоретичних положень у практику навчально-виховного процесу.

Засвоєння наукової інформації та набуття практичного досвіду має професійну спрямованість. Саме тому тематика ІНДЗ з курсу «Гуманістичні технології освіти», яка передбачає розробку тематичних бесід для педагогів з актуальних проблем гуманізації виховного процесу в школі (наприклад, «Створення психологічного клімату довіри у взаєминах між вчителем та учнями», «Механізми налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії у підсистемі «вчитель-дитина», «Основні позиції вчителя при взаємодії з дітьми»); розробку сценарію тренінгів-семінарів для педагогів (наприклад, «Переваги гуманістичного навчання і виховання у становленні особистості дитини», «Особистісні установки і принципи роботи вчителя-фасилітатора», «Оптимізація педагогічного спілкування») веде до розуміння і прийняття професійних завдань із оцінкою власних ресурсів їх вирішення.

Оволодіння професійними знаннями та вміннями відбувається лише через організацію власної пізнавальної діяльності. Передати знання неможливо, ними можна лише оволодіти, можна опанувати або засвоїти. Саме засвоєння є інтеріоризацією знань і умінь, тобто формуванням внутрішніх структур психіки через активну пізнавальну діяльність [2, с.145]. Навчання для студентів повинно набути особистісного життєвого сенсу, який поєднує розум, почуття і волю та виявляється у спрямуванні творчої пізнавальної активності на життєве самовизначення і професійне самоствердження, оволодіння професією і розвиток своїх потенційних можливостей.

Це дуже важливе і обширне питання, в якому є і буде багато протиріч та невирішених проблем. Їх розв'язання не «одномоментна дія». Це постійний

процес оновлення і розвитку, який притаманний не тільки системі освіти, але й суспільству в цілому.

Література

1. Кульневич С.В. Педагогика личности от концепций до технологий / С.В. Кульневич. - Ростов н/Д., 2001. - 160 с.
2. Яблонко В.Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості / В.Я. Яблонко. - К., 2008. - 220 с.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. - К., 2006. - 320 с.

Галаян Ігор
м. Дрогобич

ГЛИБИНА СМИСЛОЖИТТЄВИХ ПЕРЕЖИВАНЬ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Згідно з концепцією «Нової української школи» зазнають змін усталені педагогічні категорії, уявлення про професіоналізм педагога тощо. На перший план виходить людина, яка отримує освіту (дитина). Змінюється й мета діяльності педагога, що реалізує в професійній діяльності цілі та цінності не самої діяльності, а освіти іншого – людини, яка отримує освіту. Тому можна констатувати, що сьогодні школа потребує фахівця, який є суб'єктом педагогічної діяльності, орієнтований на розвиток людських здатностей, уміє практично працювати з освітніми процесами, будувати розвивальні освітні ситуації, а не просто ставити і розв'язувати дидактичні завдання. Потрібен фахівець, який уміло поєднав би операційно-технічну складову, тобто володіння нормами, засобами і способами здійснення педагогічної діяльності (міра суб'єктності в педагогічній діяльності) й особистісну, що відображає його професійну свідомість та професійну позицію (міра суб'єктності педагога в освітньому процесі). Відтак можна говорити не просто про педагогічного «виконавця», а педагогічного професіонала наділеного «професійною компетентністю». З огляду на це у професійній діяльності педагога первинними постають цілі та смисли розвитку людини, яка здобуває освіту, і лише потім – цілі педагогічної діяльності. Очевидно і сучасна система освіти повинна стати школою передачі смислів, а не лише знань.

Аналіз літератури з питань смислотворення спонукає до висновування про те, що смисл є регулятором життєвих перспектив, а тому завжди стимулює до поступу. Проте, К. Карпінський ставить під сумнів спроможність смислу забезпечити розвиток особистості. Вчений вважає, що за певних умов смисл життя загалом перетворюється з блага, як нагальної людської потреби, в тягар, що заважає гармонійному розвитку й нормальній життєдіяльності особистості [2].

Наскільки прийнятною є така позиція К. Карпінського? Якщо слідувати за В. Франклом, то смисл (наприклад життя) людина знаходить за результатами усвідомлення важливості прожитого періоду. За позитивної оцінки – смисл завжди присутній, адже життя прожите не даремно. Якщо ж людина вказує на

безмістовність прожитого, то про смисл загалом не йдеться, адже він не знайдений. То чи може бути смисл «тягарем», який заважає гармонійному розвитку та нормальній життєдіяльності особистості, як зазначає дослідник? Відповідь є очевидною: життєвим орієнтиром є цілі, які ми ставимо перед собою, а не смисл. Проте, цілі формулюються на основі осмислення попереднього життєвого періоду. Цінності та цілі поєднуються у феномені смислу життя. Смисл не тягар, він – швидше регулятор життєвих перспектив. А тому завжди стимулює до поступу. І Ялом з цього приводу пише: «Виникнення переживання життєвого смислу дає початок цінностям, які, своєю чергою, енергійно підсилюють переживання смислу» [3, с. 519]. Ми вважаємо, що доречніше було б говорити про глибину осмисленості життя.

Сучасній школі доводиться готувати нове покоління до того світу, про який ми не знаємо. Образи майбутнього для дітей, які сьогодні приходять до школи і які вже користуються сучасними досягненнями інформаційних технологій, живуть в інформаційно-мережевому світі, відрізняються від образів їхніх батьків, учителів. Діти спілкуються з батьками, які «не зовсім живуть» в цьому світі, а постійно до чогось готуються. Проте ще більшою проблемою є готовність вчителя працювати з таким школярами, позаяк застарілі методики навчання орієнтовані здебільшого на передачу знань, які сучасний учень може отримати самотужки.

Ще одна трудність з якою зустрічається сучасна школа – мотиваційно-ціннісні орієнтири школярів. Адже досить важко когось навчати, не знаючи його істинних мотивів та ціннісно-смислових орієнтирів. Сьогодні все змінюється, тому ключовим принципом роботи з вихованцями має стати варіативність, можливість різних шляхів їхнього розвитку. За такої умови сформується людина готова до змін. Орієнтація на ціннісні образи, які показували б моделі життєвого й особистісного успіху – запорука руху вперед. Отже, у школі повинна бути смислова освіта, яка передає не дискретні значення, а симультанні ціннісні простори смислів і мотивації.

Загальновідома аксіома: «ніколи не вимагай від іншого того, чим не володієш сам», спонукає до запитання: чи готові сьогоднішні майбутні педагоги до роботи з пошуку смислу, а не тільки передачі знань? Проведене нами дослідження засвідчило домінування низького рівня осмисленості й наявності специфічних труднощів смислової регуляції та смислотворення власного життєвого шляху майбутніх педагогів. Проте, це аж ніяк не означає, що їхнє життя безмістовне. За кожним із цих станів прихована якісно своєрідна картина внутрішніх переживань особистості з приводу свого життя, виражених якісно своєрідним малюнком поведінки та життєдіяльності загалом. Тобто йдеться саме про глибину осмисленості життя (depth of meaning in life), під якою розуміється ступінь трансцендентності смислу життя стосовно індивідуальних потреб, проблем та інтересів людини. Ще 1994 року G. Reker засвідчив своїми дослідженнями, що повноцінне переживання осмисленості досягається особистістю тоді, коли зміст смислу життя трансцендує вузькоособисті потреби та інтереси. Досліджувані, які знаходили смисл життя в гедоністичних і персоналістських цінностях (нижчі рівні в концепції глибини смислу життя